

Adalékok a Mátra madáréletéhez

CSÁK László
Fülpösdaróc

ABSTRACT: (Data to the birdlife of the Mátra.) — The author gives an account of the presence of 64 bird species in the Mátra Hills and its border territories during the periode of 38 years.

A mátrai tartózkodásaim helye és ideje: Mátraszentimre 1939 július 16–30; Kékestető 1942. április 30–május 27.; Mátraházai Lelkész Udülő (Református Udülő) 1950. augusztus 8–20-ig; ettől kezdve az első időszakban ritkán, de az 1950-es évek közepétől 1963-ig csaknem évenként 12–12 napos, olykor két részre osztott üdülés a Lelkészüdülőben, az augusztus vége és október eleje közötti időszakban, többnyire szeptember folyamán, legkésőbbben 1958-ban október 6-tól 16–18-ig; 1973. április 27–május 9., és 1977. május 20–június 2-ig ugyanott.

Megfigyeléseim közlésével kapcsolatban utalok SOLTI BÉLA „Madártani megfigyelések a Mátra-hegységben” címen a „Mátra Múzeum természetrajzi közleményei” című évkönyvben (1975.) megjelent tanulmányára, melynek első sorai saját adataim közlésének a szándékában is bátorítottak: „A Mátra ornitológiai szempontból még kevésbé feltárt terület, ezért még a gyakoribb fajokra vonatkozó megfigyelések közzététele is indokolt.” A SOLTI-tól közölt adatok egyetlenegy időpontban, 1975 első harmadában, mintegy „keresztmetszetben” ragadják meg a Mátra madáréletét. Én ezt „hosszmetszetben” próbáltam megtenni, és ott, pl. az egerészölyvre, vagy a nagyobb galambfajokra vonatkozó megfigyeléseknél valamennyire látható az a törekvésem, hogy az igen hosszú időtartamon belül ne csak pusztán egymás mellé rakjam a különböző időből származó adalékokat, hanem egy-egy faj régebbi és újabb időbeli életére, állományára, élőhelyére vonatkozólag összehasonlításokat végezzek, és bármily hiányosan és megszakításokkal is, az illető faj életét az adott időn belül egyetlen — egyenes, emelkedő, vagy süllyedő — vonalban tüntessem fel.

Örülök annak, hogy megfigyeléseink sok ponton megegyeznek, de örülök annak is, hogy SOLTI mind a kék galambot, mind az örvös galambot az „igen gyakran előforduló” fajok közé sorolhatja! Itt újból utalok arra, hogy megfigyeléseit nem régebbi idők állományával való összehasonlítás keretében végezte; továbbá utalok arra is, hogy adatai túlnyomó részben a Mátra más pontjairól, nagy részben a Mátraaljai vidékéről származnak, ahol a hegységből, az egész erdőségből a mezőkre kiszálló példányoknak szükségképpen meg kell fordulniok. Észleléseinek a megnyugtatóbb volta mégsem változtat azon, amit én az általam bejárt helyeken tapasztaltam. — A csóka SOLTI szerint is „elszórta, inkább az erdőséleken” ta-

lálható. Jó volna tudni, hogy ez mindig így volt-e a Mátrában, vagy csak újabb jelenség?

KEVE ANDRÁS „Jegyzetek a Mátra- és a Bükk-hegység madárvilágának ismeretéhez” címmel ugyanott közzétett megfigyelésének nyomdokát követve én is megjegyzem még azt, hogy a Bükkben Szilvássvár és Dédes környékén 1947–50-ben igen bőven találtam kék galambot, s az 1940-es évek első felében, az Eger közelében lévő „Várhegy”-nevű hegycsúcson is (ne az egri várra gondoljunk). A Bükknek a szorosabb körén túlmenve, az 1940-es évek második felében Ózd környékén szintén. Még 1925 körül Lillafüreden is láttam kék galambot, ahol való költését valaha — mikor ugyanazok a fák még fiatalabbak voltak — HERMAN OTTÓ LÉVAY JÓZSEF-ekkel szemben a sajtóban lefolyt „szóváltásban” vitatta. Szilvássváradon észleltem fészkelőként a legtöbb örvös galambot életemben, amihez hasonlóan csak a „kékvércsék erdejében”, az ohati erdőben, 1975-ben találtam.

Különösen a seregély és a csóka „urbanizálódásával”, valamint a kékcinege és az örvös légykapó között szokatlan fészkelési esetével kapcsolatban, de a „cinkecsöndre” is utalva, hivatkozom FINTHA ISTVÁNNak arra a tanulmányára, amelyben az ember kultúrtevékenységeinek a madarak fészkelési viszonyaira, elterjedési körére stb. gyakorolt hatásával olyan mélyrehatóan foglalkozik.

A FAJOK RÉSZLETEZÉSE

Milvus milvus (L.) (Vörös kánya): 1942. májusában a Kékestető körül (és fölötté) többször láttam, a csúcs fölött magasan lebegve is. A Galya-tömbön alig, tán 1939. júliusában, Mátraszentimrén egyszer (a nagy magasság miatt bizonytalan adat). 1950. utáni mátraházi nyárvégi — őszeleji tartózkodásaim alatt ritkábban, majd egyáltalán nem észleltem, 1973 és 1977 tavaszán sem. Az 1950-es években nyárvégén, Vámosgyörkről Gyöngyös felé menet, a vonatból láttam zuhanórepüléssel a magasból vörösvércsére ráhajtani, mely a halálfelelem jeleivel menekült. Sajnos, a folytatást nem láthattam.

Milvus migrans (BODD.) (Barna kánya): A barna kanyára vonatkozó emlékem a Mátrából nincs. A Bükkben azonban, közelebbről a Putnok felől Egernek haladó vonatból, főleg Dédes és Szilvássvár körül, de Szilvássváradon való üdülésem idején is, az 1947–50. években, költési időben az erdők fölött többször, szinte gyakran láttam. A távolság, s a látási viszonyok miatt azonban nem lehetett pontosan megállapítani, hogy milyen arányban azonosíthatók övele, illetve a szintén gyakran látott vörös kányával.

Accipiter gentilis (L.) (Héja): Csupán egyetlen mátrai adat van róla az emlékezetemben, s az sem költési időből, ami feltűnő, és nem nagy létszámról tanúsító jelenség. Körülbelül 1961. szeptember végén, esetleg október legelején láttam egy példányt a mátraházi Szanatórium és az Akadémia üdülője közti vonalon, szép időben, nem nagy magasságban keringő fekete sassal „enyelegni”, amely jelenet valóban ritka szép látványt nyújtott.

Buteo buteo (L.) (Egerészölyv): 1939. júliusának második felében bántóan kevés (az akkor még gyakori ragadozóirtás, „lódijak” hatása?): mindössze kétszer láttunk, igaz, hogy 3—3 példányt a hónap vége felé (Mátraszentimre, Mátraháza — Honvédüdülő környéke), bizonyára már 1—1 családot. 1942-ben a Kékesen jobb volt a helyzet; 1950-ben Mátraházán (Lelkészüdülő) ismét ijesztő pangás, s még azután is; az 50-es évek második felétől örvedetes javulás: különösen a Mátra északi oldalán, Galyától Sasvár felé, Parádon, de a Sas-kő mögötti völgy, Honvédüdülő tájékán, és mindenütt is, különösen 1973. tavaszán (költési időben!) igen bőven találtam; 1977. tavasz-végén megint valamivel kevesebbet, 1957-ben a galyatetői erdészháznál egy már kinőtt, szabadon tartott példány kispulykászerű girigolással szólogatott a nagy magasságban átrepülő rokonainak.

Aquila clanga (PALL.) (Fekete sas): 1961. körül, szeptember végén — október elején a mátraházi Szanatórium és az Akadémia Udülője közti vonalon, héjától követve kering egy példány.

Aquila chrysaetos (L.) (Szirti-sas): 1939. júliusának második felében Mátraszentimre alatt láttunk egy hatalmas példányt, amint a Mátra-gerinc fölött meglehetősen alacsonyan át-lendülve a havasi jellegű északi oldal fölött Agasvár — Nagybatony irányában, jódarabon szürkevarjú pártól „üzve” ismét ereszkedni kezd. A falutól párszáz lépésre, s hozzánk még közelebb tartózkodó tyúkok alighanem érdekelték, mert följük repült, de jelenlétünk zavarhatta.

Falco subbuteo L. (Kaba): Megtaláltam a Mátra legfelsőbb övezetében is; nemkülönben láttam lent a parádfürdői Sándor-rét keleti oldalán is, egy onnan ki- és visszarepülő tojót (1973. V. 3.). 1977-ben sehol nem észleltem. 1939. júliusában a mátraszentimrei erdők fölött öreg füstifecske láttam váratlanul, szédítő gyorsasággal kb. háromszor le-, majd ismét fölfelé vágni, olyan pályán és olyan sebesen mozogva, mint a többször le- és fölfelé sujtó ostor hegye. A fecske játszi könnyedséggel tért ki előle, miközben üldözője szinte arasznyira volt tőle, majd a közelben maradt továbbra is, párjával csevegve; a sólyom többé nem üldözte.

Falco tinnunculus L. (Vörös vércse): Nyár végén — ősz elején Mátraháza erdőségei fölött láttam néhányszor, 1977. májusának legvégén Parádfürdő fölött nagy magasságban egyet. Feltűnő volt az ötvenes években nyár végén a vámosgyörki torony körüli valószínű rajzása (egy népes létszámú, s még összetartó család lehetett).

Columba palumbus L. (Örvös galamb): 1963. előtt, ha nem is sokat, de találtam (ide számítom a vonatból Kál-Kápolna—Vámosgyörk körül látott nagy csapatát is). 1973. tavaszán teljes hiánya (Mátraháza, Kékes-tömb, Parád) megdöbbentett. 1977. tavaszán egyszer hallottam bűgását a Mátraháza fölötti bükkös magaslat tetején, a sípálya környékéről.

Columba oenas L. (Kék galamb): 1939-ben a mátraszentimrei magas, bükkös szálerdőben, 1942. májusában a Kékestető pompás bükkösében, illetve tölgyes szálerdejében jelentős számban fészkelve találtam (azóta sajnos túlnyomólag kitermelt részek). Bűgását az ötvenes években a parádi Ilona-völgy keleti oldalát bezáró hegytömb tölgyeséből hallottam nyár végén. E visszaszoruló, pusztuló szép faj elfogyatkozására jellemző, hogy sem 1973, sem 1977. tavaszán — egyetlen, nem teljesen biztos esettől eltekintve — sehol nem találtam. A két nagyobb galambfaj közül az örvös eltűnédezése még kevésbé „logikus”, hiszen az odvasodó erdőrések fogyatkozása után is bőségesen talál aránylag fiatalabb és sűrűbb, már eléggé magas erdőrészeket, amelyekben költhetnek. A Mátrában azonban a kék galamb költőhelye sem hiányzik; gondoljunk például a mátraházi nagy tölgyesre, Parádfürdő környékére és más helyekre. A pusztulását elsősorban a vegyszeres gazdálkodással hozhatjuk kapcsolatba.

Streptopelia decaocto (FRIV.) (Balkáni gerle): Népvándorlásszerű terjeszkedése a Mátra lakott helyei körül, a magasabb övezetekben is, 1973. tavaszán tűnt fel leginkább. 1977. tavaszán határozottan kevesebb volt. Ekkor a Mátraháza felett levő magaslat bükkösének felső szélein, tehát legalább 800 m magasságban, s az emberi településektől ugyancsak távol is megtaláltam.

Streptopelia turtur (L.) (Gerle): Jelenlétét a lelkészüdüli környéken tudom tanúsítani, ahol 1973. május elején még nem volt ott, de V. 3-án Parádfürdő körül (Ilona-völgy, völgykapu) már található volt. A mátraházi MÁV-üdüli alatti buszmegállónál, vagy attól nyugatra a Nagy-völgyre néző útkanyarulat környékén elég sűrűn lehetett őket látni (a Hórákó, a Szanatórium, vagy a Kékes-oldal irányából repültek).

Cuculus canorus L. (Kakuk): Mindenütt bőségesen találtam. Mátraháza erdőségeiben 1973. IV. 28—29. még csak 3—3 helyen, aztán mind többet, Parádfürdőn V. 3-án már sokat.

Bubo bubo (L.) (Uhu): Jelenlétére 1942. májusában a Kékestető nyugati szélén lévő magas szálerdőből esténként hangzó kéttagú, erőteljes huhogásból következtettem.

Athene noctua (SCOP.) (Kuvik): Emlékezetem szerint Mátraházáról (erdő, lakott helyek) nem hiányzott.

Strix aluco L. (Macskabagoly): A lelkészüdülőt körülvevő tölgy-lábaserdőből 1957. IX. végén is hallottam huhogását. Négytagú családjával 1977. június 1. körül, a mátraházi busz-állomástól alig egy hajításnyira, a meredeken lejtő hegyoldal ritkás szálerdejében találkoztam, ahol bizalmas viselkedéssel eleinte jóformán csak fáról fára szálltak előlem, egyre beljebb haladva az erdőbe.

Coracias garrulus A szalakótával a Mátrában nem találkoztam, még Parádfürdő környékén sem, ami előttem érthetetlen dolog. 1939-ben az egyik erdőőr szerint az alsóbb övezetekben volt.

Apus apus (L.) (Sarlósfecske): Mátraháza központi része fölött valamikor nyárvégi időben láttam.

Jynx torquilla L. (Nyaktekercs): Mátraházán és ettől dél felé bőven találtam (először 1973. május 1-én a kőbánya körül).

Picus viridis L. (Zöld küllő): Minden övezetben szép számmal találtam. A lelkészüdülő és a szanatórium közti főút mellett lévő, fiatalossal határos ritkás tölgyest különösen kedvelte. 1977. tavaszán mégis a parádi Ilona-völgyön találtam, ezt azonban egyrészt az akkori rendellenesen hűvös időjárással, másfelől az előrehaladott költéssel magyarázom (V. 20—VI. 2.).

Picus canus GM. (Szürke küllő): Mátraháza magasságáig találtam, költése kétségtelen. 1973. május elején a lelkészüdülő körül hallottam hangját.

Dryocopus martius (L.) (Fekete harkály): A Kékestető DNY-i részén a csúcstól nem messze, a még akkor meglévő nagy szálerdőben, valamint a lelkészüdülőtől NY-ra, a „régí országút” közelében állapítottam meg hálóhelyét a régebbi években (összel). Ez utóbbi helyen bizonyára költőhelye is volt. Sajátos „tyühüjük”, „tyü-jüük” szavát valahova — leggyakrabban hálóhelyére — beszállva, ahhoz közeledve, vagy ültében hallatja.

Dendrocopos maior (L.) (Nagy fakopáncs): A Mátra minden részében bőségesen észleltem. A lelkészüdülő egyik—másik emeleti ablakába rendszeresen ellátogatott, s az ablak közé tett élelmiszert — pl. húsneműt, de sajtot is — dézsmálgatta (1977. május végi adat, amikor az épülettől keletre már javában etetett).

Dendrocopos minor (L.) (Kis fakopáncs): Észleltem pl. a parádi Ilona-völgy keleti oldalán lévő, azóta már nagy részben kitermelt nagy kiterjedésű tölgyes szálerdőben.

Lullula arborea (L.) (Erdeipacsrta): Eneke után itélve 1973-ban Mátraházán, a lelkészüdülő és a szanatórium között vonuló bércezen a költése kétségtelen volt.

Hirundo rustica L. (Füstifecske): Mint fészkelőt az emberi településeken, költőhelyén kívül pedig — elsősorban őszi átvonulása idején — az erdőségek fölött, a lakott helyektől távolabb is, szinte mindenütt, bőven találtam.

Delichon urbica (L.) (Molnárfecske): Az előbbinél ritkább, legszámosabban a mátraházi szanatóriumon, az ablakmélyedések sarkaiban fészkelte. 1973. április 28-án, láthatólag már teljes számban találtam, jöllehet érkezése az Alföldön gyakran igen vontatottan, ennél későbbben történt. Így május 3-án még Parádfürdőn is alig észleltem.

Oriolus oriolus (L.) (Sárgarigó): 1977-ben Mátraházán, a lelkészüdülő körül fészkelve találtam.

Corvus cornix L. (Dolmányos varjú): Mérsékelt számban mindenütt láttam. 1942. májusában a kékesi szanatórium (akkor még nagyszálló) előtti nagyobb tisztást keletről beszegő nagy szálfákon gyakran láttam, fészkelésre valló mozgolódást, károgaást. Fiókok kirepítését május 25-ig nem tapasztaltam.

Coloeus monedula (L.) (Csóka): 1973. május 3-án Parádfürdőn túl láttam 3 példányt DK-ről

ENY felé szállni. Másutt nem láttam, még a Parádfürdő körüli, igazán nekivaló helyeken sem.

Garrulus glandarius (L.) (Szajkó): Mérsékelt számban mindenütt megtaláltam, de a mátraházi lábaserdő alján, és a környező tisztásoknál (Nagy-völgy oldal). 1973. és 1977. tavaszán a Mátraháza fölötti bükkösben, nagyjából ugyanazon a helyen fészkelve találtam. 1977-ben a fészek sűrű bükkfatörzs elágazásában, 7—9 m magasan volt.

Parus maior L. (Széncinege): Mindig és mindenütt, 1973. tavaszán kelt feljegyzéseim ismételt szavai szerint „rengeteg”. Számbeli túlsúlyáról, beszédességben is első voltáról még szólok. Sok más madárhoz hasonlóan tán déltájban volt a legcsendesebb, fölmelegedő időben. A mátraházi madárvédelmi területen 1973-ban olyan költőodu körül láttam settenkedni, melyről a fűdél leesett. (A fűdétlenül maradt oduban költése lehetséges, hiszen láttam már fészket a rajtaülő anyamadárral, embermagasságon alul, almafa nyitott, s felülről csaknem fedetlen üregében.) A lelkészüdülő nyitott ablakán át a szobába belátogatva az élelmet az ágyról is elcseni.

Parus coeruleus L. (Kék cinege): Mindig és mindenütt bőven találtam. Az utóbbi időben a széncinege mellett mégis háttérbe szorult, és ennél aránylag csöndesebb viselkedésű. 1977. május utolsó harmadában a lelkészüdülőtől az autóbussz megálló felé vezető ösvény mellett, egy tölgyfa tövében, a fa gyökérzetébe vezető földi lyukban találtam fészkelve.

Parus ater L. (Fenyvescinege): Emlékezetem szerint a Galya-oldal telepített fenyvesében 1960 körül, nyárutó — őszele idején láttam.

Parus palustris L. (Barátcinege): A szokott mérsékelt számban mindenütt, Parádon különösen.

Aegithalos caudatus L. (Öszapó): A lábas részekben ritkán, de azért mindig és mindenütt észleltem.

Sitta europaea L. (Csuszka): A Kékestetőtől — ahol különösen sok volt — a hegység lábáig mindenütt bőségesen találtam, legkevésbé tán a vízfolyásos mély völgyekben. A lelkészüdülő ablakaiba ő is el-ellátogatott.

Certhia familiaris L. (Fakusz): Mindenütt megtaláltam. 1973-ban tavaszi énekét inkább, hívogatóját ritkán lehetett hallani, 1977-ben még csendesebb volt. Az üdülő fölötti aránylag fiatal, sűrű szálerdőben (meglepő módon) több pár is költetett.

Turdus viscivorus L. (Léprigó): Mátraháza tölgyeseiben 1963. előtt, ősz kezdetén többször észleltem.

Turdus philomelos BREHM (Énekes rigó): A fekete rigónál jóval kevesebb van belőle, de azért rendes számban költ, helyel közel az aljnövényzettel (bokrokkal) tarkított lábasban is, így a lelkészüdülő közelében, az akadémiaüdülő és a sanatórium vonalán, kivált pedig a parádfürdői „szegélyerdőben”, mely a parádi völgyre és a mezőkre néz.

Turdus merula L. (Fekete rigó): Mindenütt igen sok költ, a lábasban is van, a fiatalosokban, a völgyekben és az alsó régiókban is ő „dominál”.

Phoenicurus ochruros (GM.) (Házi rozsfarkú): Lelkészüdülő, Parádfürdő, a költés idején is.

Erithacus rubecula (L.) (Vörösbecgy): Mindig bőségesen találtam, fészkelőként is.

Sylvia atricapilla (L.) (Barátka): Bősége a Mátrában mindenütt örvendetes. 1973. április 27-én Mátraházán még kevés, május 3-án Parádfürdőn már mindenütt jelen volt.

Sylvia communis (LATH.) (Mezei poszáta): 1973. április 29-én Mátraházán a sanatórium mögötti cserjés, gazonos terepen láttam, ami a magasság miatt meglepő. 1973. április 29. Sándor-rét, május 3. Parád, csak egy helyen.

Sylvia curruca (L.) (Kis poszáta): A lelkészüdülő körül bőven volt. A lakott helyektől távol is megtaláltam, olyan erdős bérceken, ahol valaha kert (várkert) lehetett.

Phylloscopus trochilus (L.) (Fitiszfűzike): Megleltem mindenütt. 1942. májusában a Kékes déli oldalán határozottan több volt, mint 1973-ban és 1977-ben Mátraháza körül. A Sándor-rét keleti, meredek oldalának sűrűségében is észleltem.

Phylloscopus sibilatrix (BECHST.) (Sisegő fűzike): A Kékesoldalban, Mátraháza tölgy haladó számban észleltem. Fészkét 1977. május végén a mátraházi tölgylábasnak a fiatalossal határos részén — de nem a fiatalosban —, benőtt favágó út területén lévő tölgy sarjbokorban találtam. A fészek oldalra volt dőlve, mintha szándékosan úgy épült volna, hogy a sok esőnek és szélnek leginkább kitett északi oldalról oldalfallal, sőt kissé ráboruló tetővel legyen ellátva. Négy szőrösnek tetszően tollasodni kezdő parányi fióka volt benne.

Phylloscopus sibilatrix (BECHST.) (Sisegő fűzike): A Kékesoldalban, Mátraháza tölgy lábasában és Parádfürdő körül költési időben is bőséges volt. 1942. május közepén a Kékes lejtőjén, benőtt erdei út kerékvágásában találtam tojásait.

Muscicapa hypoleuca (PALL.) (Kormos légykapó): Mátraházi tölgyes-lábas, 1973. április vége, május eleje; Parád, 1973. május 3.

Muscicapa albicollis TEMM. (Örvös légykapó): 1973-ban és 1977-ben költési időben a mátraházi nagy lábas erdőben és Parádfürdőn (parkban és völgyön egyaránt) bőven volt. Egy pár április végén Mátraházán a lábaserdő szélén kifüggesztett hasított nyílású költőodu körül tartózkodott. 1977. május legvégén a parádi parkban egy alacsony bükkfa elágazása fölött, a mintegy összenövésnek indult oldalág és törzs közti bemélyedésben (tehát nem „oduban”) költött, s már fiókáit nevelte.

Muscicapa parva BECHST. (Kis légykapó): 1942. május, Kékestető. 1973. május elején a mátraházi MÁV üdülő alatti autóbúsmegálló közelében a felvezető út egyik tölgy sudarában egy pár mintha a fészkét rakta volna, bár odut, üreget nem láttam.

Anthus trivialis (L.) (Erdei pityer): Nemcsak az alsóbb övezetekben, és Parádfürdő tájékán, de a Máttra-oldalon, és Mátraháza nagy tölgyesében is igen sok fészkelőt találtam.

Motacilla alba L. (Barázdabillegető): Mindenütt megtalálható volt, költése a lelkeszűdülő épületén, vagy közelében is kétségtelen. (Esetleg a vízvezetékhez szolgáló csatornacsövek lerakatánál). A parádi Sándor-réten is jelen volt.

Motacilla cinerea TUNST. (Hegyi billegető): A patakok körül észleltem, költése kétségtelen.

Sturnus vulgaris L. (Seregély): A Mátrának fészkelésére alkalmas erdősegeit úgyszólván a „telítettség” állapotában tartja (1973, 1977), Mátraházán felül is, legalább 800—850 m magasságig, de még a mélybe zuhanó, víz-zúgásos, sziklás, sűrű aljnövényzetű patak völgyeket is (Kalló-völgy). A Kékestetőn 1942. májusában csak egyet láttam a csúcs fölött átrepülni. A Mély völgyben (?) bükkfában leltem költőhelyét, 8—10 m magasan; a lelkeszűdülő fölötti tölgyesben többnyire elég alacsonyan, s aránylag fiatal fában is. Élelemszerzés végett nem szállnak ki mindig a távol — a Mátrában 3—5 km-re — lévő mezőkre, hanem olykor tömegesen lepik el az erdei tisztásokat, utak mentét (pl. a kőbánya és Mátrafüred között).

1973. április 27. és május 8. között mozgolódásuk mind inkább etetésre valló volt, kivált május 3-án, Parádfürdő parkjában és környékén (korai tavaszodású év). 1977. május 20.—június 2. között viszont az etetés még javában tartott, s a kirepítés „dandárja” 25-e tájától zajlott le. A kirepült fiókák 1—2 napon keresztül a legközelebbi fákon tartózkodtak. A költési időben délután, kb. fél négy és fél öt között úgyszólván teljesen, Parádon pedig három utántól háromnegyed ötig nagyrészt eltűntek az erdőből, mintegy „kimenőt” tartva, valószínűleg a mezőkre. Ez az etetés előrehaladott állapotában már nem volt ilyen mértékű.

Passer domesticus (L.) (Házi veréb): A lakott helyeken (üdülő, szanatórium, stb.) megtaláltam.

Passer montanus (L.) (Mezei veréb): Parádon 1973-ban nem volt feltűnő, azonban fent,

a mátraházi nagy lábas tölgyerdőben, néha a sűrű, zártabb helyeken is, derekas számban költ.

Coccothraustes coccothraustes (L.) (Meggyvágó): Visszaemlékezéseim csak parádfürdői adata terjednek ki, 1973. májusából.

Chloris chloris (L.) (Zöldike): Mátrafüred, Parádfürdő környékén bőven volt (tévesen Mátraalj); Mátraháza, szanatórium, 1973. április 28.

Carduelis carduelis (L.) (Tengelic): A mátrafüredi és a parádfürdői parkban igen nagy számban költ: a lelkészüdültől fölött egyszer, 1973. április végén észleltem.

Carduelis cannabina (L.) (Kenderike): Főleg az alsó széleken találtam derekas számban fészkelőként.

Fringilla coelebs L. (Pinty): Az egész Mátrában bőséges számban találtam, még legkevésbé a Mátraháza fölötti sűrű, csendes bükkösben.

Emberiza citrinella L. (Citromsármány): Nemcsak az alsó részeken, és a vágásokban (pl. Parádfürdő, Mátrafüred környéke), hanem a mátraházi nagy lábaserdő sok pontján is bőven találtam fészkelőként, kivált a fiatalossal, utakkal határos, vagy ritkított részeken.

CSAK László
H-4754 FULPÖSDARÓC